

Základné zručnosti

Stavebné kamene, bez ktorých sa v modernom svete ťažko funguje

Čo to je, prečo na nich záleží a ako si stojí Slovensko.

Čo sú základné zručnosti?

Minimum, ktoré človek potrebuje, aby dokázal samostatne fungovať v každodennom živote, v práci aj v spoločnosti.

Absolútny minimálny základ

Stavebné kamene, na ktorých stojí samostatný život.

Hranica „prežitia“

Bez nich človek naráža na prekážky pri úplne bežných úkonoch.

Odrazový mostík

Základ pre celoživotné vzdelávanie, osobný rozvoj a schopnosť prispôbiť sa zmenám.

Kde na ne narazíte každý deň

Prečítať zmluvu

čitateľská gramotnosť

Porozumieť návodu na lieky

čitateľská gramotnosť

Vypočítať výdavky v obchode

matematická gramotnosť

Vybaviť úradné veci online

digitálne zručnosti

Gramotnosť, zručnosť, kompetencia: čo je čo

Tri stupne: od poznania nástrojov cez ich použitie až po správne rozhodnutie.

Gramotnosť

Poznám nástroje

Identifikovať, porozumieť a používať informácie v konkrétnej oblasti.

Príklad: poznáte písmená a čísla.

Zručnosť

Viem to použiť

Prakticky uplatniť vedomosti pri konkrétnej činnosti: spočítať výdavok, napísať e-mail, nájsť spoj.

Príklad: viete prečítať faktúru a zadať platbu v bankingu.

Kompetencia

Viem sa správne rozhodnúť

Spája vedomosti, zručnosti, postoje a hodnoty. Vyrieši reálnu životnú situáciu.

Príklad: viete posúdiť, či je pre vás úver výhodný, a zostaviť rodinný rozpočet.

Prečo sa pojmy miešajú?

trh práce: zručnosti (skills)

školské kurikulá: kompetencie

UNESCO, OECD: gramotnosť (literacy)

Najprv tri: čítať, počítať a ovládať digitál

Čitateľská gramotnosť

Čítať s porozumením, písať, počúvať a jasne sa vyjadrovať.

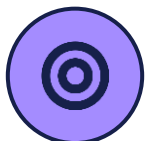
Matematická gramotnosť

Používať čísla, vzorce a grafy na riešenie každodenných problémov.

Digitálne zručnosti

Bezpečne, kriticky a zodpovedne používať technológie, dáta, aplikácie a online komunikáciu.

Prečo práve tieto tri?

Boli vybrané ako absolútne minimum na uplatnenie na trhu práce a na bežné fungovanie v modernej spoločnosti. Tvoria aj jadro slovenského Referenčného rámca základných zručností dospelých (ŠIOV) a odporúčaní EÚ.

Život sa skomplikoval, gramotností pribúdalo

Jadro

Čítanie, počty a digitál: základné minimum.

Akčný plán EÚ pre základné zručnosti

Pridáva vedeckú gramotnosť (chápať svet, kriticky myslieť) a občiansku (poznať svoje práva, rozpoznať dezinformácie).

Zručnosti pre život

Informačná a mediálna, finančná, environmentálna, zdravotná a sociálno-emocionálna gramotnosť: zvládať stres, starať sa o zdravie a hospodáriť s peniazmi.

Na spokojný život nestačí len čítať a počítať.

Prečo na základných zručnostiach záleží

Svet sa mení a mení aj prácu a bežný život:

digitalizácia

zelená transformácia

umelá inteligencia

Jednotlivec

Ekonomika a práca

Spoločnosť

Bez nich

Vyššie riziko nezamestnanosti, chudoby, sociálneho vylúčenia a ľahšej manipulácie.

Klesá hospodárska konkurencieschopnosť a inovačné kapacity.

Slabne odolnosť demokracie.

S nimi

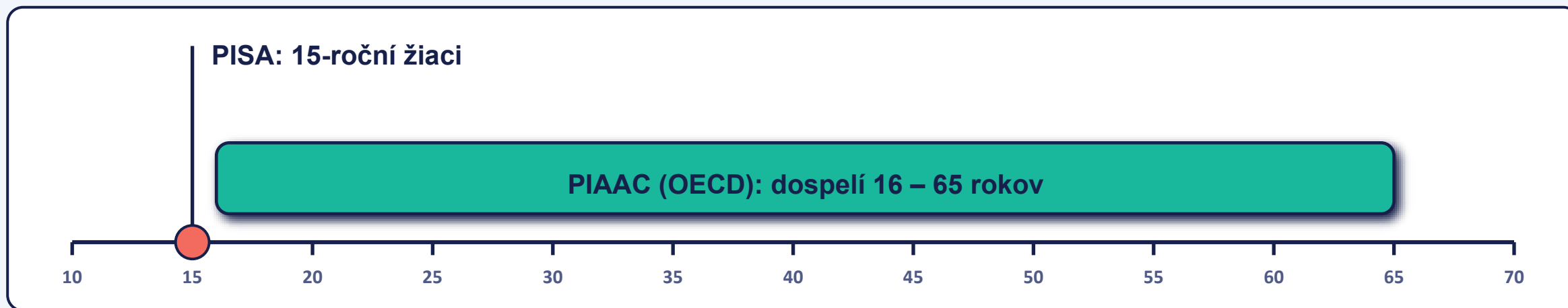
Osobná pohoda, mentálne zdravie a schopnosť zvládať životné krízy.

Ľudia si udržia prácu a zvládnu digitalizáciu, nové technológie aj umelú inteligenciu.

Odolnosť voči hoaxom a dezinformáciám, kritické myslenie, medzigeneračná solidarita, aktívna účasť.

Ako sa základné zručnosti merajú

Problém sa pomenoval vďaka medzinárodným meraniam, ktoré pokrývajú rôzne vekové skupiny.

medzinárodne

OECD PIAAC

Meria čitateľskú a matematickú gramotnosť a riešenie problémov v technologicky bohatom prostredí.

na Slovensku

Referenčný rámec (ŠIOV)

Vznikol v projekte BLUESS. Tri úrovne pre čitateľskú, matematickú a digitálnu gramotnosť; digitálnu časť opiera o európsky rámec DigComp 2.1.

pre jednotlivca

Audit zručností

Nepenalizujúce posúdenie: pomenuje, čo človek už vie a čo potrebuje doplniť.

Ako reagovala Európa

Od memoranda v roku 2000 po konkrétne ciele do roku 2030.

2000

**Memorandum o
celoživotnom
vzdelávaní**

Odštartovalo dôraz na
vzdelávanie
dospelých.

2006

**Odporúčanie
Rady o
kľúčových
kompetenciách**

Európsky rámec 8
kľúčových
kompetencií.

2016

**Upskilling
Pathways**

Cesty zvyšovania
úrovne zručností:
model pre dospelých s
nízkou kvalifikáciou.

2018

**Obnovené
odporúčanie o
kľúčových
kompetenciách**

Rámec 8 kľúčových
kompetencií sa
aktualizoval.

2020

**Európsky
program v
oblasti zručností**

Spolu s Akčným
plánom pre základné
zručnosti prináša
konkrétne ciele.

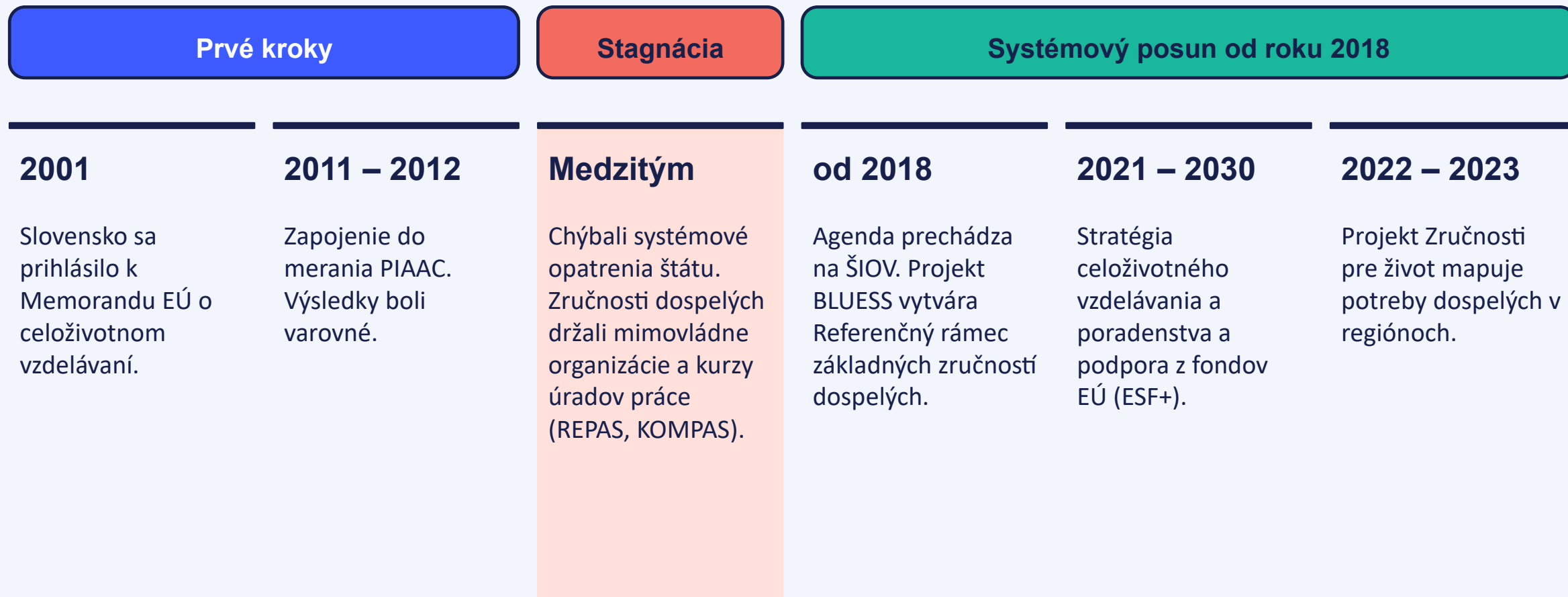
2030

Cieľový rok

Napríklad 80 %
dospelých so
základnými
digitálnymi
zručnosťami.

Slovensko: od stagnácie k systémovému riešeniu

Slovensko v číslach

Výsledky Medzinárodného hodnotenia kľúčových kompetencií dospelých PIAAC 2025 Slovensko a Správa o digitálnej dekáde Slovenska za rok 2025. Najslabší sme v digitálnej gramotnosti

24 %

dospelých Slovákov
má len najnižšiu
úroveň **čitateľskej**
gramotnosti

22 %

má len najnižšiu
úroveň **matematickej**
gramotnosti

51,3 %

Slovákov má
základné digitálne
zručnosti
priemer v EÚ 55,6 %

Slovenský Referenčný rámec definuje tri úrovne

Úroveň 1

Základné vyhľadanie faktov

Úroveň 2

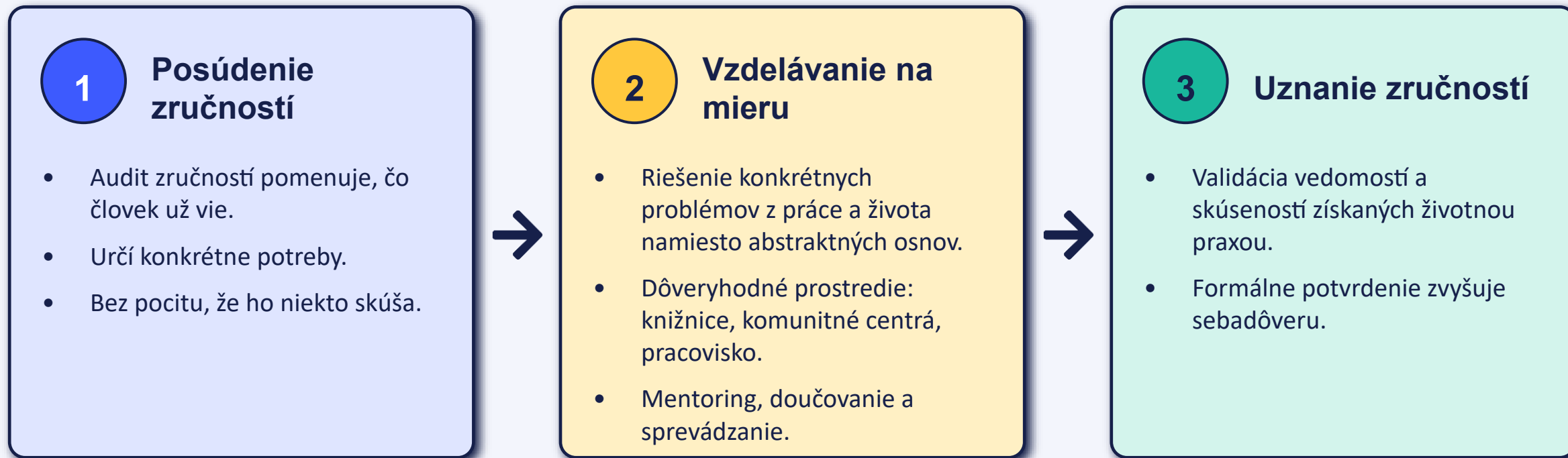
Rutinná práca pod vedením

Úroveň 3

Funkčná gramotnosť: vyhľadávanie a
posudzovanie informácií v zložitejších
textoch a grafoch

Ako dostať dospelých späť k učeniu

Európsky model Upskilling Pathways (2016) má tri kroky.

Prečo je to potrebné? Mnohí dospelí zažili v škole zlyhanie a strach z chýb (efekt traumatizujúcej skúsenosti, angl. *scarring effect*). Vráti sa, keď vidia hmatateľný prínos: prácu, finančnú samostatnosť alebo zvládnutie digitálnej služby.

EÚ a Slovensko: v čom sa prístupy líšia

	Európska únia	Slovensko
Riadenie	Ucelené stratégie, odporúčania a merateľné ciele do roku 2030.	Dlho chýbali systémové zásahy štátu; zručnosti dospelých držali ad hoc projekty a neziskový sektor.
Zameranie	Holistický prístup vrátane občianskej, mediálnej a ekologickej gramotnosti.	Podpora smerovala najmä na trh práce a rekvalifikáciu nezamestnaných (napr. REPAS).
Smer politik	Univerzálne referenčné rámce a celoeurópske iniciatívy zhora.	Plošné schémy narážajú na regionálne rozdiely; najlepšie fungujú lokálne iniciatívy zdola.
Financovanie	Široké nástroje: ESF+, Mechanizmus obnovy a odolnosti a ďalšie.	Rozptýlené, závislé od dočasných projektov, bez trvalej štátnej podpory.

Rozdiel sa zmenšuje: ŠIOV, projekty BLUESS a Zručnosti pre život aj Stratégia 2021 – 2030 približujú Slovensko európskemu modelu.

Čo na Slovensku brzdí zmenu

Slabá motivácia

Dospelí sa neradi vracajú k učeniu, často pre zlé skúsenosti zo školy, ktorá penalizuje chyby.

Regionálne rozdiely

Veľké rozdiely v ľudskom kapitáli aj v dostupnosti vzdelávania. Kvalifikovaní ľudia odchádzajú zo slabších subregiónov.

Medzery v kľúčových oblastiach

Digitálne zručnosti, kritické myslenie, mediálna, občianska, zelená a zdravotná gramotnosť. S tým súvisí zraniteľnosť voči hoaxom.

Ťažko dostupné skupiny

Nízkokvalifikovaní, seniori, matky na materskej dovolenke a obyvatelia marginalizovaných komunit.

Učitelia bez podpory

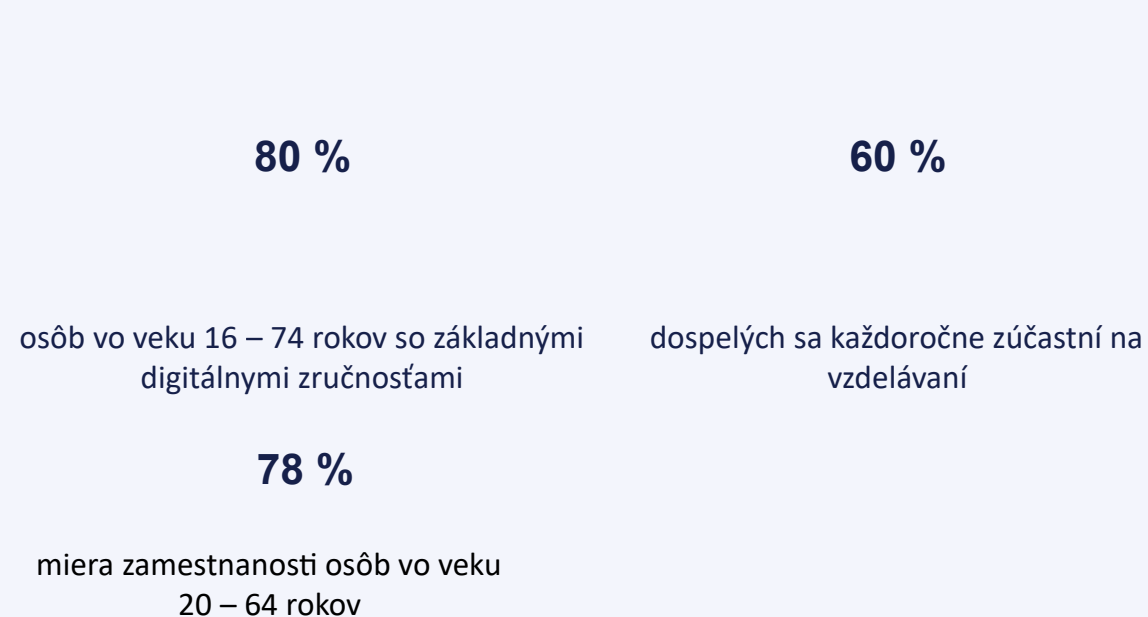
Chýba im flexibilný prístup k vzdelávaniu a systematická podpora pri pracovnom tlaku.

Rozdrobené financovanie

Ad hoc projekty s obmedzenou udržiateľnosťou a nízkym dopadom.

Kam smerujeme: ciele EÚ do roku 2030

Čím sa to dá podporiť

Fondy EÚ

ESF+

Plán obnovy

Erasmus+

EFRR

Fond spravodlivej transformácie

Na Slovensku

aktívne opatrenia trhu práce (REPAS, KOMPAS)

projektové granty a dotácie

Nové nástroje

Individuálne vzdelávacie účty: nárok na vzdelávanie pre každého dospelého, bez ohľadu na pracovný status

investície zamestnávateľov

Základné zručnosti nie sú luxus. Sú základ, z ktorého rastie práca, zdravie aj odolnosť demokracie.

Zdroje, z ktorých prezentácia čerpala

Medzinárodné merania

- OECD PIAAC: Program pre medzinárodné hodnotenie kompetencií dospelých (16 – 65 rokov)
- OECD PISA: meranie zručností 15-ročných žiakov

Dokumenty Európskej únie

- Memorandum o celoživotnom vzdelávaní (2000)
- Odporúčania Rady o kľúčových kompetenciách (2006, 2018)
- Upskilling Pathways: Cesty zvyšovania úrovne zručností (2016)
- Európsky program v oblasti zručností (2020) a Akčný plán pre základné zručnosti
- Uznesenie Rady o novom európskom programe pre vzdelávanie dospelých 2021 – 2030
- Európsky rámec digitálnych kompetencií DigComp 2.1

Slovensko

- ŠIOV: Referenčný rámec základných zručností dospelých na SR (projekt BLUESS)
- Projekt Zručnosti pre život (2022 – 2023)
- Stratégia celoživotného vzdelávania a poradenstva 2021 – 2030
- Aktívne opatrenia trhu práce (REPAS, KOMPAS)

Užitočné odkazy a zdroje

- https://nivam.sk/wp-content/uploads/Zaverecna_sprava_PIAAC.pdf
- <https://digitalnabuducnost.gov.sk/digitalne-zrucnosti-slovensko-aktualne-data/>
- <https://epale.ec.europa.eu/sk>
- <https://zakladnezrucnosti.sk/>
- <https://siov.sk/zrucnosti-pre-slovensko/>
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en>
- <https://education.ec.europa.eu/focus-topics>
- <https://vzdelavamsa.iedu.sk/>
- <https://europass.europa.eu/sk>
- https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/skills-and-qualifications/european-skills-agenda_en
- https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2025-03/Action_Plan_on_Basic_Skills_COM_2025_88_1_EN_0.pdf
- <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/sk/eurypedia/slovakia/narodny-kvalifikacny-ramec>
- <https://digitalnakoalicia.sk/ds-resource/ramec-digitalnych-kompetencii-pre-obcanov-digcomp/>

Ďakujem za pozornosť

beata.jurakova@siov.sk

